

Revalidatie bij de ziekte van Parkinson en Parkinsonisme

U bent uitgenodigd voor een afspraak bij de revalidatiearts. Wij kunnen ons voorstellen dat er veel vragen op u afkomen. In deze folder proberen wij hierop antwoord te geven. Zo wordt uitgelegd wat de ziekte van Parkinson en Parkinsonisme is en waar revalidatiegeneeskunde u bij kan helpen. Verder maakt u kennis met de verschillende medewerkers van het Parkinson revalidatieteam en met hun werkwijze. Ook krijgt u informatie over behandelafspraken, bereikbaarheid en vervoer, en over financiële vergoedingen.

Wat is de ziekte van Parkinson?

De ziekte van Parkinson is een hersenziekte waarbij specifieke hersenzenuwcellen langzaam verdwijnen. Dit gebeurt vooral in de hersenstructuur substantia nigra ('zwarte stof'). Deze hersencellen hebben tot taak de stof dopamine te produceren. Deze stof is in de hersenen nodig om bewegingen en handelingen vloeiend te laten verlopen. Het is normaal dat bij het ouder worden de aanmaak van dopamine afneemt. Bij de ziekte van Parkinson begint dit gewone verouderingsproces echter eerder en verloopt sneller. Het is niet bekend hoe dat komt. Welke hersenfuncties uitvallen en de snelheid waarmee de ziekte voortschrijdt, verschillen van individu tot individu. Door de afname van dopamine gaan de hersenstructuren geleidelijk aan steeds slechter functioneren en wordt zo het dagelijks functioneren bemoeilijkt.

De ziekte begint meestal aan één zijde van het lichaam. Pas als het tekort aan dopamine meer dan zo'n 60% is, ontstaan de verschijnselen die zo kenmerkend zijn voor de ziekte van Parkinson: traagheid, bewegingsarmoede, stijfheid en beven. Een ander stofje dat prikkels in de hersenen doorgeeft is acetylcholine. Normaal gesproken zorgen de hersenen ervoor dat de hoeveelheid dopamine en acetylcholine in evenwicht zijn. Hoogstwaarschijnlijk is een relatief teveel acetylcholine bij te weinig dopamine de aanleiding voor het kenmerkende beven. De ziekte van Parkinson is genoemd naar de Engelse arts James Parkinson.

Wat is Parkinsonisme?

De ziekteverschijnselen bij de ziekte van Parkinson kunnen echter ook bij een aantal andere aandoeningen voorkomen. Parkinsonisme is de verzamelterm voor deze aandoeningen die lijken op de ziekte van Parkinson. Meestal wordt een onderscheid gemaakt tussen Parkinsonisme als gevolg van medicijngebruik en Parkinsonisme als verschijnsel bij andere ziektes, zoals vasculair Parkinsonisme, Multi Systeem Atrofie (MSA) en Progressieve Supranucleaire Paralyse (PSP). De laatste twee ziektes onderscheiden zich door specifiek verstoorde oogbewegingen. Het grote verschil met de ziekte van Parkinson is dat het aanvullen van de dopamine weinig tot geen effect heeft.

Wat zijn mogelijke verschijnselen?

De ziekte van Parkinson en Parkinsonisme kennen een aantal bekende en minder bekende mogelijke verschijnselen. Deze leiden tot beperkingen in het dagelijks functioneren. Bij ieder individu kan een aantal van de volgende verschijnselen aanwezig zijn: stijfheid, langzaam en weinig bewegen, trillen/beven ook in rust en verstoorde

Bezoekadressen:

Meander Medisch Centrum
Maatweg 3
3813 TZ Amersfoort

Locatie Baarn
Molenweg 2
3743 CM Baarn

Locatie Barneveld
(Medisch Centrum de Burgt)
Nederwoudseweg 17
3772 TD Barneveld

Locatie Leusden
(Medisch Centrum de Mulderij)
De Mulderij 2
3831 NV Leusden

Locatie Nijkerk
(De Nije Veste)
Oranjelaan 104
3862 CX Nijkerk

Postadres:

Postbus 1502
3800 BM Amersfoort

Telefoonnummers:

Algemeen: 033 – 850 50 50
Afspraken: 033 – 850 60 70

KvK Gooi en Eemland:

32082917

www.meandermc.nl

(voorovergebogen) houding.

De verschijnselen kunnen leiden tot:

- moeilijk slikken (waardoor kans op verslikken en ondervoeding).
- moeilijk spreken.
- uitdrukkingsloos gezicht (Maskergelaat).
- schrijven (Micrografie).
- moeite om te starten en te veranderen van beweging (wisselen van motorisch programma).
- verminderd evenwicht en opvangreflexen (meer vallen).

Kenmerkend is het veranderde looppatroon met kleine passen en de neiging steeds harder te gaan lopen. Omdat een normaal looppatroon niet goed lukt, laten patiënten zich voorover vallen en 'lopen' ze op hun opvangreactie. De mogelijke zintuiglijke verschijnselen kunnen zijn:

- verminderd reukvermogen (vaak het eerste merkbare symptoom).
- moeite met lezen en het zien van kleurcontrasten, ruimtelijke relaties en bewegingen.

De mogelijke autonome (regeling lichaamsprocessen) verschijnselen kunnen zijn:

- speekselvloed.
- obstipatie.
- urineverlies.
- bloeddruk daling bij overeind komen met duizeligheidsklachten (orthostatische hypotensie).
- overmatige transpiratie.
- overmatige talgproductie.

De mogelijke psychische verschijnselen kunnen zijn:

- somberheid en neerslachtigheid ('Parkinson-depressie').
- vermoeidheid.
- concentratieproblemen.
- initiatiefverlies.
- karakterveranderingen.
- achteruitgang van het mentale denkvermogen (vooral bij taakgericht handelen).
- trager tempo van verwerken van informatie.
- moeite met onthouden van nieuwe informatie.
- waanbeelden en waangedachten (hallucinaties en psychoses).

De mogelijke overige verschijnselen kunnen zijn:

- slaapstoornissen.
- seksuele stoornissen (vermindering of toename van opwinding).

Alle verschijnselen kunnen leiden tot beperkingen in uw dagelijks functioneren. De ziekte van Parkinson en Parkinsonismen zijn aandoeningen die het leven van de persoon zelf, maar ook van de mensen in zijn naaste omgeving, ingrijpend veranderen. Goede kennis over de ziekte, de verwachtingen en de behandelingsmogelijkheden zijn belangrijk om met die veranderingen om te kunnen gaan. De revalidatie is erop gericht u zo zelfstandig mogelijk te laten functioneren waarbij de kwaliteit van leven voorop staat.

Hoe gaat de behandeling in zijn werk?

Als u aangemeld wordt voor behandeling op de afdeling Revalidatiegeneeskunde ontvangt u een uitnodiging voor een gesprek met de revalidatiearts. Hij geeft u verdere informatie over het ziektebeeld en de mogelijkheden

van revalidatie. Het doel van de behandeling is om u en uw naasten zo goed mogelijk te begeleiden en om uw zelfredzaamheid en kwaliteit van leven zo optimaal mogelijk te houden. Tijdens het gesprek komen ook uw hulpvragen ter sprake, bijvoorbeeld over het verbeteren van lopen of slikken. In overleg met u wordt besloten welke therapieën voor u van belang zijn en wanneer de revalidatie kan starten.

Wie zijn er bij de revalidatiebehandeling betrokken?

Op de afdeling Revalidatiegeneeskunde van Meander Medisch Centrum is een Parkinson revalidatieteam om u poliklinisch te begeleiden. Dit team wordt aangestuurd door een revalidatiearts. De doelstellingen van het Parkinson revalidatieteam zijn om u en uw naasten zo goed mogelijk te begeleiden en om uw zelfredzaamheid en kwaliteit van leven zo optimaal mogelijk te houden.

Het Parkinson revalidatieteam kan bestaan uit:

- revalidatiearts
- neuroloog (op afroep)
- fysiotherapeut
- ergotherapeut
- logopedist
- diëtist
- medisch maatschappelijk werker
- medisch psycholoog
- orthopedisch schoenmaker

Revalidatiearts

De revalidatiearts biedt begeleiding op medisch specialistisch gebied en is de coördinator van het Parkinsonrevalidatieteam. Hij brengt de problemen in kaart en bespreekt de mogelijke behandelingen en hulpmiddelen. De revalidatiearts informeert u en uw familie geregeld over het te voeren beleid en koppelt dit indien nodig terug naar uw huisarts en neuroloog. Na afloop van de behandeling begeleidt de revalidatiearts u om bij eventuele hulpvragen opnieuw het Parkinson revalidatieteam in te schakelen.

Neuroloog (op afroep)

Er zijn nauwe contacten tussen de revalidatiearts en de Parkinson neurologen voor onder andere vragen over het instellen van de Parkinson medicatie.

Fysiotherapeut

De fysiotherapeut houdt zich bezig met de lichaamshouding en manier van bewegen. Er is aandacht voor activiteiten zoals lopen en opstaan en ook voor het verbeteren van conditie en spierfunctie, het verminderen van bewegingsangst en het aanreiken van ontspanningsmogelijkheden. Daarnaast instrueert hij in het gebruik van eventuele loophulpmiddelen en schoenaanpassingen.

Ergotherapeut

De ergotherapeut kijkt welke beperkingen moeilijkheden veroorzaken bij uw dagelijkse activiteiten, zoals zelfverzorging, huishouden, werk, invulling van vrije tijd en vervoer. Gekeken wordt naar de huidige situatie, maar ook naar te verwachten beperkingen. Tijdens de behandeling kunnen moeizaam verlopende activiteiten worden getraind en waar nodig kan het gebruik van hulpmiddelen en ondersteuning aangeleerd worden. Het doel is zo efficiënt en optimaal mogelijk te functioneren wat betreft zelfredzaamheid, met een goede balans van belasting en belastbaarheid.

Logopedist

De logopedist biedt hulp op het gebied van het spreken, horen en slikken. Hij geeft informatie en adviezen over het functioneren van de mond- en keelspiieren. Verder kunnen bepaalde technieken aangeleerd worden voor het slikken, spreken en horen. Ook kunnen communicatiehulpmiddelen worden uitgetest en geadviseerd.

Diëtist

De diëtist adviseert en begeleidt u met als doel uw voedingssituatie zo goed mogelijk te houden. Onderwerpen die besproken kunnen worden zijn: het behouden van een gezond gewicht, moeizame stoelgang en aanvullende voeding.

Medisch maatschappelijk werker

De medisch maatschappelijk werker richt zich op het sociaal-maatschappelijk functioneren. Hij besteedt aandacht aan de gevolgen van uw ziekte voor uzelf, partner, gezin en andere belangrijke personen. Naast informatie biedt hij begeleiding bij het omgaan met de situatie, het maken van keuzes, de dagbesteding en het inschakelen van thuiszorg en/of andere instanties.

Psycholoog

De psycholoog kan u helpen bij de psychische verschijnselen van uw ziekte, zoals problemen met aandacht, planmatig handelen geheugen en veranderingen in stemming. Hij kan deze in kaart brengen en u adviezen geven hoe hiermee om te gaan.

Orthopedisch schoenmaker

Als de revalidatiearts u schoenvoorzieningen voorschrijft, bijvoorbeeld bij balansproblemen, wordt een afspraak gemaakt op het gezamenlijk spreekuur van de revalidatiearts met de orthopedisch schoenmaker. Op dit spreekuur bekijken de revalidatiearts en de orthopedisch schoenmaker samen met u wat voor u de beste schoenvoorziening is. De schoenmaker kan dan uw eigen schoenen aanpassen of schoenen speciaal voor u maken.

Hoe verloopt een behandeling?

De revalidatiearts bepaalt de frequentie van de poliklinische behandelingen en bij welke teamleden u terecht komt. Vervolgens maken de medewerkers van de afdeling Planning voor u de behandelaafspraken. De afspraken worden zoveel mogelijk op één dag en aansluitend gepland. U krijgt hiervan telefonisch of schriftelijk bericht. De behandeling wordt gepland tussen 8.00 uur en 17.00 uur van maandag tot en met vrijdag. Voor uw eerste behandeling kunt u zich melden bij de balie van de polikliniek Revalidatiegeneeskunde.

Waar vindt de behandeling plaats?

De behandeling vindt plaats op de afdeling Revalidatiegeneeskunde van Meander Medisch Centrum. De afdeling is zowel te bereiken via de hoofdingang van het ziekenhuis als via de zijingang.

U kunt het ziekenhuis bereiken met eigen vervoer en openbaar vervoer. Voor meer informatie over de bereikbaarheid, zie <http://www.meandermc.nl> of raadpleeg de folder Poliklinische revalidatiebehandeling.

Wie betaalt de kosten van de revalidatie?

Meestal vergoedt de zorgverzekeraar de poliklinische revalidatiebehandeling in zijn geheel. De hoogte van de eigen bijdrage is afhankelijk van uw polisvoorwaarden. Deze kunt u in uw contract opzoeken of navragen bij uw zorgverzekeraar.

Meer informatie?

Wilt u meer informatie over de behandeling door het Parkinson revalidatieteam? Belt u dan het algemene telefoonnummer van Meander Medisch Centrum, 033 - 850 50 50 en vraagt u naar de afdeling Revalidatiegeneeskunde. De telefoniste verbindt u door.

Voor meer informatie over de ziekte van Parkinson en Parkinsonismen kunt u kijken op deze webpagina's:

- Online informatiefilm 'Patiënt worden kan altijd nog'.
www.parkinson-vereniging.nl/media/Full-320x240.wmv
- Parkinson Vereniging Nederland
www.parkinson-vereniging.nl
- Parkinson Plaza (nieuws)
www.parkinsonplaza.nl

Heeft u algemene vragen, suggesties of klachten? Wij vinden uw mening belangrijk. Met uw vragen, suggesties of klachten kunt u terecht op onze website www.meandermc.nl.

april_2016

